

№ 38 (2025) С. 119–125
National Academy of Fine Arts and Architecture
Collection of Scholarly Works
«Ukrainian Academy of Art»
ISSN 2411–3034
Website: <http://naoma-science.kiev.ua>

УДК 741.5:378.147

ORCID ID: 0000-0002-7672-5011

DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2025-38-13>

Василь Магалиас

професор, заслужений діяч мистецтв України
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
vasyl.magalias@naoma.edu.ua

КОПІЮВАННЯ І НАЧЕРК: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РИСУНКА

Анотація. *Мета статті* — дослідити поетапну методику застосування копіювання і начерку в навчальному рисунку як взаємопов'язаних елементів формування графічного мислення у студентів мистецьких спеціальностей. *Методи дослідження.* У статті використано загальнонаукові та спеціальні методи. Серед загальнонаукових методів застосовано порівняльний аналіз історичних моделей навчання рисунку в європейських академіях XVII–XIX ст. для обґрунтування функціональної логіки графічних технік. Спеціальні методи передбачають педагогічне спостереження, аналіз типових методичних помилок, синтез теоретичних положень і практичних результатів викладання рисунка у вищих художніх навчальних закладах України. *Результати.* У статті обґрунтовано поетапну структуру навчального завдання, що включає спостереження, начерк, копіювання, порівняння та корекцію. Визначено функціональні ролі кожного етапу, їхній взаємозв'язок та значення для формування здатності до самостійного графічного вирішення. Проаналізовано історичні моделі застосування технік у французькій, італійській, німецькій та українській академічних традиціях. Висвітлено методичні ризики формалізованого використання копіювання і начерку без логічної інтеграції. **Висновки.** З'ясовано, що ефективність навчального рисунка залежить від структурної чіткості, методичного супроводу та адаптації до рівня підготовки студентів. Запропонована модель поєднує технічну точність із аналітичною гнучкістю, сприяє формуванню візуального мислення та професійної компетентності. Результати дослідження можуть бути основою для вдосконалення методики викладання рисунка у вищій мистецькій освіті.

Ключові слова: навчальний рисунок, копіювання, начерк, методика, графічне мислення, поетапна структура, мистецька освіта.

COPYING AND SKETCHING: METHODOLOGICAL ASPECTS OF DRAWING SKILL DEVELOPMENT

Vasyl Magalias

Professor, Merited Artist of Ukraine
National Academy of Fine Arts and Architecture
vasyl.magalias@naoma.edu.ua

Abstract. Purpose. The article aims to explore a staged methodology for applying copying and sketching in academic drawing as interrelated components in the development of graphic thinking among students of art specialties. **Methods.** The study employs both general scientific and specialized methods. Among the general scientific methods, comparative analysis of historical drawing instruction models in European academies of the 17th–19th centuries is used to substantiate the functional logic of graphic techniques. Specialized methods include pedagogical observation, analysis of typical methodological errors, and synthesis of theoretical principles with practical outcomes from teaching drawing in Ukrainian higher art institutions. **Results.** The article substantiates a staged structure of the educational task, which includes observation, sketching, copying, comparison, and correction. The functional roles of each stage, their interrelation, and significance

for developing the ability to make independent graphic decisions are defined. Historical models of technique application in French, Italian, German, and Ukrainian academic traditions are analyzed. Methodological risks of formalized use of copying and sketching without logical integration are highlighted. Conclusions. It is established that the effectiveness of academic drawing depends on structural clarity, methodological guidance, and adaptation to the students' level of preparation. The proposed model combines technical precision with analytical flexibility, fostering visual thinking and professional competence. The research findings may serve as a basis for improving drawing instruction methodology in higher art education.

Key words: *academic drawing, copying, sketching, methodology, graphic thinking, staged structure, art education.*

Постановка проблеми. У контексті професійної мистецької освіти формування навичок рисунка залишається одним із ключових завдань підготовки художника, архітектора чи реставратора. Водночас, методичні підходи до навчання рисунка часто демонструють фрагментарність, що виявляється у відсутності чіткої послідовності дій, недостатньому аналізі механізмів спостереження та побудови форми, а також у переважанні формальних або інтуїтивних практик над структурованими методиками.

Копіювання та начерк — дві фундаментальні стратегії, які традиційно застосовуються в навчальному процесі. Однак їхнє використання часто обмежується механічним дублюванням зразка або спонтанною фіксацією візуального враження, без належного методичного осмислення. Відсутність чіткого розмежування функцій цих підходів, а також нерозробленість їхньої взаємодії як етапів формування навичок, ускладнює розвиток аналітичного мислення, моторної пам'яті та композиційної свідомості студента.

Актуальність проблеми зумовлена потребою створення структурованих методик, які дають змогу інтегрувати копіювання і начерк у цілісну систему навчального рисунка. Така система має враховувати когнітивні, моторні та аналітичні компоненти навчального процесу, забезпечуючи поступове формування навичок через осмислену послідовність дій, адаптовану до рівня підготовки студента, типу завдання та цілей освітньої програми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика академічного рисунка та методи його викладання у вищій мистецькій освіті знайшла відображення у працях українських та зарубіжних дослідників.

Так, Н. Прохорова визначає академічний рисунок як фундамент творчої грамотності, що забезпечує розвиток професійних компетентностей майбутніх художників [1]. Л. Сотник простежує історичну еволюцію методів викладання рисунка, акцентуючи на спадкоємності традицій та їхній адаптації до сучасних освітніх умов [2]. Практичні аспекти техніки рисунка

висвітлює Л. Басанець, яка аналізує можливості роботи над натюрмортом як важливим етапом формування професійних навичок [3].

Методичні рекомендації кафедри образотворчого мистецтва Криворізького державного педагогічного університету (КДПУ) систематизують підходи до викладання дисципліни «Методика викладання образотворчого мистецтва та педагогічний рисунок» [4]. Водночас В. Нечипоренко окреслює ключові знання та навички, необхідні для опанування академічного рисунка [5].

Г. Крюкова та Д. Мостовщикова розглядають теоретико-наукові положення академічного рисунка у працях М. Лі, підкреслюючи значення когнітивних аспектів у процесі навчання [6]. О. Сухенко аналізує місце рисунка у вищій художній школі в контексті сучасних вимог [7]. В. Титаренко досліджує науково-методичні аспекти формування графічної культури та дизайнерських компетентностей майбутніх вчителів технологічної освіти [8].

Ю. Малезик акцентує увагу на розвитку дизайнерського мислення студентів мистецьких спеціальностей у процесі вивчення курсу «Формоутворення» [9]. Н. Грицай пропонує концепцію візуального аналізу як базового інструменту навчального рисунка, що сприяє розвитку аналітичного мислення студентів [10].

У міжнародному контексті важливими є праці Р. Арнхейма, який досліджує психологію зорового сприйняття та її вплив на художню діяльність [11], та Дж. Елкінса, котрий критично осмислює можливості та обмеження викладання мистецтва у сучасній академічній системі [12].

Водночас проведений аналіз показує, що наявні публікації, попри їхню значущість, не охоплюють усіх аспектів проблеми. Зокрема, бракує комплексних досліджень, спрямованих на розробку та апробацію сучасних методик викладання академічного рисунка, які б враховували нові освітні стандарти, цифрові технології та міждисциплінарні підходи. Це свідчить про необхідність подальшого розвитку

теоретичних і практичних засад методики, що дасть змогу забезпечити більш ефективну інтеграцію академічного рисунка у сучасну мистецьку освіту.

Мета статті. Метою статті є визначення методичних умов ефективного застосування копіювання і начерку як взаємодоповнюючих етапів формування навичок рисунка. Дослідження спрямоване на уточнення їхнього функціонального призначення у навчальному процесі, розробку поетапної моделі їхньої інтеграції, а також обґрунтування логіки використання цих підходів з урахуванням структурного розподілу навчальних дій між спостереженням, виконанням і аналізом.

Виклад основного матеріалу. Формування навичок рисунка у вищій мистецькій освіті є багаторівневим процесом, що поєднує технічне опанування графічних засобів із розвитком здатності до спостереження, композиційного мислення, аналітичного моделювання форми та самостійного оцінювання результату. У цьому контексті копіювання і начерк не варто розглядати як ізольовані техніки чи формальні вправи — вони мають бути інтегровані у послідовну модель навчання, де кожен етап виконує чітко визначену функцію.

Відсутність такої інтеграції призводить до формалізації навчального процесу, втрати зв'язку між технікою і змістом, а також до зниження ефективності формування навичок.

Навчальний підхід має не лише регламентувати послідовність дій, але й забезпечувати функціональний розподіл між спостереженням, графічним виконанням і аналізом, що дає змогу студентові усвідомити логіку кожного етапу.

Копіювання, попри свою історичну асоціацію з механічним відтворенням зразка, у навчальному процесі може слугувати інструментом аналітичного спостереження. Структуровано організоване копіювання передбачає попередній вибір об'єкта відповідно до навчальної мети — це може бути гіпсова модель, анатомічна схема, фрагмент живопису чи графіки. Важливо, щоб об'єкт мав структурну складність, яка дає змогу студентові здійснити конструктивний аналіз форми, виявити пропорційні закономірності, просторову логіку та характер поверхні. Поетапне виконання копіювання передбачає побудову осей, визначення основних мас, уточнення контурів, деталізацію тону та фактури.

У процесі роботи важливу роль відіграє коментоване спостереження — викладач супроводжує дії студента поясненням особливостей

об'єкта, акцентуючи увагу на структурних елементах, що мають бути графічно відтворені. Таким чином, копіювання перетворюється на засіб розвитку моторної точності, візуальної пам'яті та здатності до графічного узагальнення, а не на вправу з механічного повторення.

Начерк як короткочасний рисунок виконує іншу, але не менш важливу, функцію. Він слугує засобом первинної фіксації візуального враження, даючи студентові змогу швидко зафіксувати основні пропорції, ритм, рух і композиційну логіку об'єкта. Структуроване застосування начерку передбачає його типологічне розмежування: силуетний начерк дає змогу зосередитися на зовнішньому контурі форми, конструктивний — на внутрішній структурі, ритмічний — на динаміці руху, анатомічний — на взаємозв'язку об'ємів.

Технічна реалізація начерку передбачає обмеження часу виконання, мінімізацію графічних засобів (наприклад, використання одного типу олівця або вуглини), а також акцент на точності просторової побудови. Завершальним етапом є графічне порівняння з натурою або зразком — студент порівнює виконаний начерк з оригіналом, виявляє помилки, уточнює графічне вирішення. Цей етап допомагає не лише оцінити рівень опанування навичками спостереження, але й сприяє виявленню індивідуальних труднощів сприйняття форми, що потребують вирішення.

У навчальній практиці начерк часто використовується як підготовча дія перед виконанням більш складного рисунка. Однак у багатьох програмах його роль зводиться до формального етапу, що не має чітко визначеної структурної функції. Це призводить до втрати його потенціалу як інструмента діагностики, тренування композиційної чутливості та розвитку здатності до швидкої графічної реакції.

Послідовне використання начерку передбачає його включення до навчальної схеми, де він виконує роль первинного аналізу, перевірки композиційної логіки та підготовки до більш точного графічного моделювання.

Важливо, щоб викладач не лише демонстрував техніку, але й так структурував навчальні дії, щоб студент усвідомлював функцію кожного етапу. Йдеться не просто про виконання завдань, а й про формування здатності до самостійного аналізу, порівняння, корекції та повторного моделювання.

Ефективне застосування копіювання і начерку можливе лише за умови їхньої

інтеграції у етапно організований підхід формування навичок. Такий підхід передбачає чітку послідовність навчальних дій, де кожен етап виконує функцію підготовки до наступного. Спочатку студент здійснює візуальний аналіз об'єкта — визначає його основні структурні ознаки, пропорції, характер об'ємів. Далі виконує начерк як засіб перевірки композиційної логіки, фіксації первинного враження та тренування швидкої реакції.

Наступним етапом є копіювання — більш тривала робота, що дає змогу уточнити форму, пропорції, фактуру, здійснити графічне моделювання об'єкта. Завершальним етапом є корекція, коли студент порівнює результат з натурою, виявляє помилки, аналізує причини неточностей, за потреби виконує повторне завдання з урахуванням попередніх спостережень.

Запропонована модель сприяє уникненню формального застосування технік, забезпечуючи функціональний розподіл навчальних дій між спостереженням, виконанням і аналізом. Вона створює умови для поступового розвитку навичок рисунка — від інтуїтивного реагування до свідомого графічного моделювання, де кожен етап має структурне обґрунтування, а не декоративну чи ритуалізовану функцію. Такий підхід сприяє не лише технічному вдосконаленню, але й формуванню візуального мислення, що є основою професійної художньої та архітектурної практики. Важливо не лише дотримуватися послідовності, але й забезпечити логічну взаємодію між етапами, щоб кожен з них виконував роль не ізольованої вправи, а складової цілісного процесу формування навичок.

В історичному контексті академічне копіювання та начерк формувалися як основні складові навчального процесу в європейських мистецьких академіях XVII–XIX століть. У французькій *École des Beaux-Arts* (Школа витончених мистецтв) начерк використовувався як засіб тренування композиційного реагування — студенти виконували його пальцем на піщаній дошці, що давало змогу швидко фіксувати ритм і пропорції без надмірної деталізації. Копіювання з живописних полотен старих майстрів було основою для засвоєння колористики, пластики форми та світлотіньових вирішень. В Італії, зокрема у Флоренції та Римі, навчання рисунку базувалося на поєднанні анатомічного аналізу з копіюванням скульптурних зразків, що формувало здатність бачити внутрішню конструкцію об'єкта у трьох вимірах.

У Німеччині, наприклад у Мюнхенській академії, акцент робився на аналітичному начерку як засобі розробки ескізних композицій, де первинна схема уточнювалася через копіювання деталей і фактури. Порівняльний аналіз цих систем демонструє, що в основі ефективної навчальної моделі лежить послідовне чергування начерку та копіювання з відповідним педагогічним супроводом.

Французький підхід вирізняється акцентом на швидкій графічній реакції, італійський — на анатомічно-конструктивній точності, німецький — на композиційній схематичності. Український досвід, який формувався у межах Львівської, Харківської та Київської академій, поєднував ці традиції, водночас інтегруючи національні естетичні установки, що виявлялося у підвищеній увазі до пластичної виразності, етнографічного контексту та глибини аналітичного спостереження.

Такий міжсистемний діалог дає змогу сьогодні створити гнучку модель, адаптивну до різних освітніх програм і художніх завдань, без втрати структурної точності. У контексті сучасної мистецької освіти особливої актуальності набуває питання адаптації навчального підходу до різних рівнів підготовки студентів. Початковий етап навчання потребує акценту на формуванні здатності до спостереження та композиційної оцінки, тоді як на більш високому рівні важливо розвивати аналітичне мислення, здатність до самостійного графічного вирішення та корекції. У цьому контексті копіювання і начерк мають бути не просто техніками, а інструментами побудови системи навчальних дій, що враховує індивідуальні особливості студентів, тип завдання, характер об'єкта та освітню мету.

Наприклад, у роботі з першокурсниками доцільно застосовувати начерк як засіб тренування візуального реагування — короткі вправи на фіксацію пропорцій, ритму, напряму руху. Копіювання на цьому етапі має бути обмеженим за обсягом, але насиченим аналітичними коментарями, що формують у студента здатність бачити конструктивну логіку форми. На старших курсах, де студенти вже мають базові графічні навички, навчальний підхід має зміщувати акцент на самостійне моделювання, порівняння варіантів, корекцію та повторне виконання.

Тут начерк може виконувати функцію ескізного пошуку — не лише фіксації, але й варіативного аналізу. Копіювання, відповідно, має бути засобом перевірки точності,

глибини спостереження, здатності до узагальнення. Важливо, щоб викладач не нав'язував єдину модель виконання, а пропонував студентові вибір — залежно від мети завдання, типу об'єкта, індивідуального темпу роботи. Такий підхід дає змогу уникнути шаблонності, формує у студента навички самостійного планування графічної дії та підвищує ефективність навчального процесу.

У межах запропонованої моделі особливої уваги потребує роль викладача як координатора навчальних дій. Його завдання полягає не лише в демонстрації технічних прийомів, але й у структурному супроводі кожного етапу — від постановки завдання до аналізу результату. Структурно обґрунтоване рішення передбачає, що викладач не нав'язує готової формули виконання, а пропонує студентові логіку дії: що саме має бути спостережене та виявлене, як це фіксується у начерку, що уточнюється під час копіювання, і як результат співвідноситься з завершальним етапом виконання завдання.

Завдяки такому підходу у студента формуються не лише графічні навички, але й здатність до самостійного планування, оцінювання та корекції.

Рекомендовано, щоб кожне навчальне завдання містило чітко визначені етапи: спостереження, начерк, копіювання, порівняння, корекція. Для студента важливо розуміти функцію кожного з них і могли пояснити доцільність такої послідовності. Наприклад, у завданні на зображення гіпсової голови він спочатку виконує силуетний начерк для фіксації загальних пропорцій, потім конструктивний начерк для аналізу об'ємів, далі — копіювання з уточненням тону і фактури, а завершальним етапом є порівняння з натурою і самостійне виявлення неточностей. Така структура дає змогу уникнути механічного повторення, формує логіку графічного мислення, створюючи умови для поступового розвитку навичок. Структурна чіткість (у поєднанні з гнучкістю у виборі засобів) забезпечує ефективність навчального процесу та його відповідність професійним вимогам. Таким чином, копіювання і начерк — це не ізольовані технічні прийоми, а послідовно узгоджені етапи навчального процесу, що за умов правильної інтеграції забезпечують глибоке засвоєння навичок рисунка. Їхнє поєднання дає змогу формувати не лише графічну точність, але й здатність візуального аналізу, композиційного вирішення та самостійної

корекції. Це, своєю чергою, створює передумови для формування професійної компетентності, що базується не на формальному володінні технікою, а на усвідомленому графічному мисленні. Навчальна схема, яка передбачає поетапну побудову навчального завдання — від спостереження до аналізу результату — дає змогу уникнути декларативності, забезпечити логіку дії та сформувати у студента здатність до самостійного моделювання форми. У наш час, коли мистецька освіта стикається з викликами стандартизації, фрагментації та втрати структурної глибини, повернення до функціональної логіки навчального рисунка набуває особливої актуальності. Копіювання і начерк, за умови їхнього структурного переосмислення, можуть стати основою для побудови навчального процесу, що поєднає технічну точність із аналітичною гнучкістю. Такий підхід не лише підвищує ефективність викладання, але й формує у студентів здатність до самостійного мислення, що є ключовим критерієм професійної зрілості в художній практиці.

Відмова від формалізму на користь зрозумілості побудови та структурної послідовності дає змогу перетворити навчальний рисунок на дисципліну, що не лише навчає, але й виховує здатність до візуального аналізу, естетичного судження та відповідального графічного вирішення.

Головні висновки і перспективи використання результатів дослідження. У процесі дослідження навчальної моделі застосування копіювання і начерку в навчальному рисунку було з'ясовано, що ці техніки не можуть розглядатися ізольовано або як формальні елементи освітнього процесу. Їхня ефективність залежить від чіткої поетапної інтеграції, де кожен етап виконує визначену функцію — спостереження, фіксація, уточнення, порівняння, корекція. Такий підхід допомагає уникнути декларативного викладання, забезпечити логіку системи навчальних дій і сформувати у студента здатність до самостійного графічного рішення. Копіювання, за умови структурного супроводу, перетворюється з механічного повторення на інструмент аналітичного спостереження. Воно дає змогу студентові виявити конструктивну логіку форми, просторові взаємозв'язки, характер поверхні та фактури. Начерк, своєю чергою, виконує функцію первинного аналізу, тренує здатність до швидкої графічної реакції, формує композиційну чутливість і готує до більш точного моделювання. Взаємодія цих технік у межах структурно організованого підходу створює умови

для формування не лише технічної точності, але й візуального мислення — здатності бачити, аналізувати, порівнювати та коригувати.

Історичний досвід провідних європейських академій підтверджує доцільність поєднання аналітичного начерку з конструктивним копіюванням. Французька, італійська та німецька моделі демонструють різні акценти — від ритмічної реакції до анатомічної точності та композиційної схематики — але всі вони базуються на логіці поетапного навчання.

Українська освітня традиція, інтегруючи ці підходи, формує власну модель з поєднаною структурною чіткістю й естетичною глибиною. Такий міжсистемний діалог сприяє створенню адаптивної навчальної моделі, придатної для різних рівнів підготовки та типів завдань. Визначено, що типові структурні помилки — декоративне застосування начерку, копіювання без попереднього аналізу, відсутність етапу корекції — призводять до втрати навчального потенціалу технік. Вони формують у студентів поверхневі навички, знижуючи рівень самостійності та порушуючи логіку навчального

процесу. Запропонована модель передбачає не лише послідовність, але й функціональну взаємодію між етапами, що допомагає формувати здатність до самостійного планування, оцінювання та повторного моделювання. У системі мистецької освіти навчальний рисунок часто сприймається як початковий технічний етап, що передує «справжній» творчості. Такий підхід знижує його структурну вагу і перетворює на формальну вправу. Натомість, рисунок має розглядатися як автономна дисципліна, здатна формувати у студента здатність до структурного аналізу, логічного моделювання та візуального вирішення — тобто тих навичок, які визначають професійну самостійність.

У навчальному процесі копіювання і начерк, за умови їхнього структурного переосмислення, можуть виконувати функцію аналітичних інструментів. Вони не лише формують точність графічного вирішення, але й активізують здатність студента до самостійного візуального аналізу, що є передумовою переходу від технічного повторення до авторської позиції.

Список використаних джерел

1. Прохорова Н. А. Академічний рисунок як фундамент творчої грамотності для формування творчої особистості. *Актуальні проблеми мистецької освіти*. 2016. Вип. № 2. С. 120–126. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18727/1/N_Prohorova_AP_2_2016_IM.pdf (дата звернення: 12.06.2025).
2. Сотник Л. І. Історія методів викладання рисунка. *Вісник КДІДПМД ім. М. Бойчука*. 2015. Вип. № 7. С. 23–28. URL: <https://visnik.org.ua/pdf/v2015-07-23-sotnyk.pdf> (дата звернення: 18.06.2025).
3. Басанець Л. В. Можливості техніки рисунка в роботі над натюрмортом. Одеса : ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, 2017. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17063/1/Bassanets%20Luka%20Valeriyovych.pdf> (дата звернення: 25.06.2025).
4. Методичні рекомендації до дисципліни «Методика викладання образотворчого мистецтва та педагогічний рисунок» / кафедра образотворчого мистецтва КДПУ. Кривий Ріг, 2025. URL: <https://kdpu.edu.ua/...> (дата звернення: 02.07.2025).
5. Нечипоренко В. Що потрібно знати, освоюючи академічний рисунок. *StepToDrawing*. 2023. URL: <https://www.steptodrawing.com/post/shcho-potribno-znaty-osvoyuyuchy-akademichnyy-risunok> (дата звернення: 10.07.2025).
6. Крюкова Г. О., Мостовщикова Д. О. Теоретично-наукові положення академічного рисунка у працях М. Лі. *АГОС. The art of scientific mind*. 2019. № 7. С. 42–46. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/737790.pdf> (дата звернення: 22.07.2025).
7. Сухенко В. О. Рисунок у вищій художній школі в контексті сучасних вимог. *Наукові записки НАОМА*. 2018. Вип. 3. С. 78–82. URL: <http://195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/handle/123456789/493> (дата звернення: 05.08.2025). (дата звернення: 05.08.2025).
8. Титаренко В. Науково-методичні аспекти вивчення графічної культури та дизайну майбутніми вчителями технологічної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. Вип. 32. С. 221–225. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/22658/1/37.pdf> (дата звернення: 14.08.2025).
9. Малежик Ю. М. Формування дизайнерського мислення у студентів мистецьких спеціальностей на заняттях з курсу «Формоутворення». *Кропивницький : КДПУ ім. В. Винниченка*, 2016. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/items/d19ac74f-6806-4643-bb66-2055a8e4f1df> (дата звернення: 28.08.2025).
10. Грицай Н. Візуальний аналіз як основа навчального рисунка. Одеса : ОДАБА, 2016. URL: <https://odaba.edu.ua> (дата звернення: 03.09.2025).
11. Arnheim R. *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*. Berkeley : University of California Press, 1974. URL: https://books.google.com/books/about/Art_and_Visual_Perception.html?id=Z7LQQRiSM1I4C (дата звернення: 12.09.2025).

12. Elkins J. Why Art Cannot Be Taught: A Handbook for Art Students. Urbana : University of Illinois Press, 2001. URL: <https://archive.org/details/whyartcannotbeta0000elki> (дата звернення: 25.09.2025).

References

1. Prokhorova, N. A. (2016). Akademichnyi rysunok yak fundament tvorchoi hramotnosti dlia formuvannia tvorchoi osobystosti [Academic drawing as the foundation of creative literacy for the formation of a creative personality]. *Aktualni problemy mystetskoi osvity [Topical Issues of Art Education]*. Issue 2. P. 120–126. Retrieved from: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18727/1/N_Prohorova_AP_2_2016_IM.pdf [in Ukrainian].
2. Sotnyk, L. I. (2015). Istoriia metodiv vykladannia rysunka [History of methods of teaching drawing]. *Visnyk KDIDPMD im. M. Boichuka [Bulletin of Kyiv State Institute of Decorative and Applied Arts and Design named after M. Boichuk]*. Issue 7. P. 23–28. Retrieved from: <https://visnik.org.ua/pdf/v2015-07-23-sotnyk.pdf> [in Ukrainian].
3. Basanets, L. V. (2017). Mozhlyvosti tekhniky rysunka v roboti nad natiurmortom [Possibilities of drawing technique in working on still life]. Odesa: PNPU im. K. D. Ushynskoho [South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky], URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17063/1/Bassanets%20Luka%20Valeriyovych.pdf> [in Ukrainian].
4. Kafedra obrazotvorchoho mystetstva KDPU. Metodychni rekomendatsii do dystsypliny «Metodyka vykladannia obrazotvorchoho mystetstva ta pedahohichnyi rysunok» [Methodical recommendations for the discipline “Methods of teaching fine arts and pedagogical drawing”]. Kryvyi Rih: KDPU [Kryvyi Rih State Pedagogical University], 2025. Retrieved from: <https://kdpu.edu.ua/...> [in Ukrainian].
5. Nechyporenko, V. (2023). Shcho potribno znaty, osvouiuchy akademichnyi rysunok [What you need to know when mastering academic drawing]. StepToDrawing. Retrieved from: <https://www.steptodrawing.com/post/shcho-potribno-znaty-osvoyuyuchy-akademichnyy-rysunok> [in Ukrainian].
6. Kriukova, H. O., Mostovshchikova, D. O. (2019). Teoretychno-naukovi polozhennia akademichnoho rysunka u pratsiakh M. Li [Theoretical and scientific provisions of academic drawing in the works of M. Li]. *ΛΟΓΟΣ*. The art of scientific mind. No. 7. P. 42–46. Retrieved from <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/737790.pdf> [in Ukrainian].
7. Sukhenko, V. O. (2018). Rysunok u vyshchii khudozhnii shkoli v konteksti suchasnykh vymoh [Drawing in higher art school in the context of modern requirements]. *Naukovi zapysky NAOMA [Scientific Notes of the National Academy of Fine Arts and Architecture]*. Issue 3. P. 78–82. Retrieved from <http://195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/handle/123456789/493> [in Ukrainian].
8. Tytarenko, V. (2023). Naukovo-metodychni aspekty vyvchennia hrafichnoi kultury ta dyzainu maibutnimy vchyteliamy tekhnolohichnoi osvity [Scientific and methodological aspects of studying graphic culture and design by future teachers of technological education]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti [Origins of Pedagogical Mastery]*. Issue 32. P. 221–225. Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/22658/1/37.pdf> [in Ukrainian].
9. Malezhyk, Yu. M. (2016). Formuvannia dyzainerskoho myslennia u studentiv mystetskykh spetsialnostei na zaniattiakh z kursu «Formoutvorennia» [Formation of design thinking in students of art specialties in the course “Form-making”]. *Kropyvnytskyi: KDPU im. V. Vynnychenka [Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University]*, Retrieved from <https://dspace.cusu.edu.ua/items/d19ac74f-6806-4643-bb66-2055a8e4f1df> [in Ukrainian].
10. Hrytsai, N. (2016). Vizualnyi analiz yak osnova navchalnoho rysunka [Visual analysis as the basis of educational drawing]. Odesa: ODABA [Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture]. Retrieved from <https://odaba.edu.ua> [in Ukrainian].
11. Arnheim, R. (1974). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. Berkeley: University of California Press. Retrieved from https://books.google.com/books/about/Art_and_Visual_Perception.html?id=Z7LQRiSM1I4C [in English].
12. Elkins, J. (2001). Why Art Cannot Be Taught: A Handbook for Art Students. Urbana: University of Illinois Press. Retrieved from <https://archive.org/details/whyartcannotbeta0000elki> [in English].

Подано до редакції 20.11.2025

Статтю прийнято 15.12.2025

Опубліковано 31.12.2025